

Spis treści

1. Podstawy prawne szkolnego programu profilaktyki
2. Teoria profilaktyki
3. Zasoby szkoły i środowiska wspierającego działania szkoły
4. Diagnozowanie
5. Cele profilaktyki w naszej szkole
6. Program profilaktyki Szkoły Podstawowej im. H. Sienkiewicza w Steklinie w zakresie zachowań problemowych
7. Zadania szkoły wspierające nauczycieli i rodziców
8. Ewaluacja

1. Podstawy prawne szkolnego programu profilaktyki

- Konstytucja RP art. 72
- Konwencja o Prawach Dziecka
- Rozporządzenie MEN z dnia: 07.09.1991; 12.08.1999; 15.01.2000; 19.06.2001; 26.02.2002; 06.01.2003; 31.01.2003
- Program Ochrony Zdrowia
- Statut Szkoły
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990.

2. Teoria profilaktyki

Profilaktyka jest chronieniem człowieka podczas jego rozwoju przed zagrożeniami i reagowaniem na nie. Jej głównym celem jest ochrona człowieka, ucznia, wychowanka przed wszelkimi zakłóceniami rozwoju. Prowadzenie dziecka ku dojrzałości jest zarówno wychowaniem, jak i profilaktyką. Prowadzenie młodego człowieka do rozpoznawania i wyboru dobra jak i zabezpieczanie go przed złem należy do stałej troski wychowawców. Do wypełniania zadań wychowawcy niezbędna jest nie tylko wiedza o współczesnych, cywilizacyjnych zagrożeniach, ale przede wszystkim o naturze człowieka i celu życia ludzkiego jak również o mechanizmach psychologicznych prowadzących do destrukcyjnych zachowań.

Oddziaływania profilaktyczne są ważne w każdym okresie życia dziecka, a zwłaszcza w okresie dorastania (od 10 roku życia). To faza życia stanowiąca pomost pomiędzy dzieciństwem a dorosłością. Zmiany związane z rozwojem biologicznym mają swój wyraz w emocjonalności, w dążeniu do większej samodzielności oraz w określaniu własnej tożsamości. Jest to czas podatny na zakłócenia i podejmowanie zachowań ryzykownych.

Zachowania ryzykowne to działania zwiększające prawdopodobieństwo pojawienia się niekorzystnych psychologicznych, społecznych i zdrowotnych konsekwencji.

Zachowania ryzykowne:

- są zastępczym sposobem zaspokajania zdeprimowanych potrzeb psychologicznych
- są zastępczym sposobem realizowania celów wieku rozwojowego
- są sposobem radzenia sobie z trudnymi sytuacjami.

Działania profilaktyczne powinny być nakierowane na osłabienie czynników ryzyka i zwiększenie odporności młodego człowieka poprzez wzmacnianie czynników chroniących.

Dobrze jeśli możemy prowadzić profilaktykę kreatywną tzn. wzmacniać czynniki chroniące.

Rozpoznawanie czynników ryzyka i czynników chroniących w danym środowisku pozwala wyodrębnić grupy o specjalistycznym poziomie ryzyka; według J. Szymańskiej to:

- grupa niskiego ryzyka – dzieci i młodzież nie podejmująca jeszcze zachowań ryzykownych;
- grupa podwyższonego ryzyka – osoby, które podjęły choć jedno zachowanie ryzykowne (eksperymentatorzy);
- grupa wysokiego ryzyka – osoby, u których zachowanie ryzykowne są utrwalone i które odczuwają negatywne konsekwencje tych zachowań.

W zależności od adresata, do którego skierowane są działania rozróżnianie są w literaturze trzy poziomy profilaktyki:

- profilaktyka pierwszorzędowa skierowana do grupy niskiego ryzyka, polega na promowaniu zdrowego stylu życia i zapobieganiu zagrożeniom, w szczególności na rozwijaniu umiejętności

radzenia sobie z wymogami życia. Jej celem jest opóźnianie inicjacji lub zachęcanie do abstynencji;

- profilaktyka drugorzędowa skierowana jest do grupy podwyższonego ryzyka, polega na ograniczeniu podejmowania zachowań ryzykownych i zachęcaniu do wycofania się;
- profilaktyka trzeciorzędowa jest interwencją w sytuacji pojawienia się uzależnienia, leczenia, które ma ograniczyć negatywne skutki uzależnienia i umożliwić powrót do normalnego życia

Zbadane czynniki ryzyka:

- środowisko społeczne promujące wzorce zachowań;
- normy społeczne;
- modelowanie takich zachowań w domu i szkole;
- konflikty i doświadczenie izolacji w dzieciństwie;
- grupa rówieśnicza, w której norma jest zachowanie dysfunkcyjne;
- niskie wyniki w szkole i brak celów życiowych;
- łatwość zdobycia substancji psychoaktywnych;
- wczesna inicjacja w zachowaniach ryzykownych.

Zbadane czynniki chroniące:

- silna więź emocjonalna z rodzicami;
- zainteresowanie nauką szkolną;
- uzewnętrzniony szacunek do norm, wartości, autorytetów.

3. Zasoby szkoły i środowiska wspierające oddziaływania profilaktyczne

Zasoby szkoły

- baza lokalowa
- zajęcia świetlicowe
- koła zainteresowań
- sprzęt
- pomysłowość i kreatywność
- boisko szkolne
- wykwalifikowana kadra
- operatywny dyrektor
- gabinet opieki medycznej

Zasoby środowiska

- lokalizacja – środowisko wiejskie
- życzliwość władz lokalnych
- dobra współpraca z lokalnymi organizacjami i stowarzyszeniami
- sponsorzy
- działalność drużyn dla dzieci i młodzieży przy Ochotniczej Straży Pożarnej

4. Diagnozowanie

- Program Wychowawczy SP Steklin
- Analiza dokumentacji szkolnej
- Wnioski ze spotkań z rodzicami
- Spostrzeżenia i propozycje nauczycieli
- Spotkania z SU
- Wyniki ankiet
- Plan rozwoju SP Steklin

5. Cele profilaktyki w naszej szkole

Podstawowe cele

- Uwrażliwienie dorosłych na czynniki ryzyka wpływające na ich dzieci i wychowanków;
- Identyfikacja czynnika ryzyka, specyficznego dla środowiska i indywidualnych cech dziecka;
- Poznanie i opanowanie konkretnych umiejętności wychowawczych przydatnych w budowaniu relacji dorosły- dziecko;
- Budowanie jednorodnego środowiska wychowawczego wśród nauczycieli i rodziców – wczesna profilaktyka zachowań patologicznych;
- Zrozumienie i efektywniejsze radzenie sobie z sytuacjami problemowymi i konfliktowymi w szkole;
- Umacnianie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu poprzez ochronę więzi emocjonalnych, budowanie klimatu zaspokajającego potrzeby miłości i bezpieczeństwa oraz akceptacji.

6. Program profilaktyki SP Steklin w zakresie zachowań problemowych

CELE	ZADANIA	SPOSÓB REALIZACJI
<p>Propagowanie zdrowego stylu życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyrabianie nawyków dbania o higienę osobistą; - dbanie o porządek m.in. w plecaku, w miejscu nauki, w domu i w szkole; -przestrzeganie zasad zdrowego odżywiania się -rozwijanie aktywności fizycznej poprzez uprawianie sportu; - wyrabianie nawyku czynnego wypoczynku na świeżym powietrzu; - wyrabianie nawyku dbania o higienę jamy ustnej zdrowe żęby; - kształtowanie świadomości uczniów w zakresie wad i chorób kręgosłupa, wad wzroku i słuchu - zapobieganie zakażeniom, zatruciom pokarmowym i chorobom wirusowym 	<ul style="list-style-type: none"> - rozmowy/ pogadanki; - gazetki o tematyce zdrowotnej na korytarzu szkolnym; - organizowanie dodatkowych zajęć ruchowych -stworzenie gabinetu lekarskiego i objęcie dzieci stałą i systematyczną opieką medyczną - prowadzenie fluoryzacji - przekazywanie rodzicom informacji o zagrożeniach chorobami wirusowymi; - uczulanie rodziców na aspekty zatruc, zakażeń -przekazywanie ulotek informacyjnych dotyczących profilaktyki - organizowanie badań wzroku i wad kręgosłupa na terenie szkoły.
<p>2. Wzmacnianie pozytywnego obrazu samego siebie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie umiejętności dokonywania obiektywniej samooceny; - wskazywanie słabych stron rówieśników; - wdrażanie do analizowania własnego postępowania; - kształtowanie umiejętności przeżywania własnych sukcesów i sukcesów innych; - wdrażanie nawyku podnoszenia własnych umiejętności ; - wdrażanie nawyku dążenia do sukcesu „krok 	<ul style="list-style-type: none"> - rozmowy/ pogadanki; - organizowanie kół zainteresowań; - bogata oferta zajęć dodatkowych; - organizowanie zajęć wyrównawczych - organizacja pomocy koleżeńskiej; - eksponowanie prac plastycznych oraz innych wytworów uczniów na korytarzu szkolnym i w klasie - propagowanie sukcesów uczniów

	<p>po kroku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyrabianie nawyku systematycznej i sumiennej pracy; - budzenie wiary we własne siły i możliwości; - umiejętność wskazywania własnych mocnych i słabych stron; - pomoc w określeniu własnych predyspozycji i zdolności oraz w podejmowaniu działań służących rozwijaniu twórczego potencjału; - tworzenie do przyzwolenia przeżywania uczuć pozytywnych i negatywnych 	<p>podczas apeli, akademii , na stronie internetowej oraz w czasopiśmie dwa słowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - półka na trofea sportowe - eksponowanie dyplomów uczniów na korytarzu szkolnym - listy gratulacyjne - Nagroda dyrektora - statuetka najlepszego Absolwenta; -Stypendia naukowe - Dyplom Najlepszego Sportowca - dział w Gminnych warsztatach teatralnych, plastycznych, przyrodniczych - udział w konkursach przedmiotowych na różnym szczeblu; - praca pedagoga szkolnego
<p>3. Budowanie udanych relacji z innymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozbudzanie chęci zgodnego współdziałania w grupie rówieśniczej; - kształtowanie postaw asertywnych ; - wdrażanie do stosowania zwrotów grzecznościowych; - okazywanie szacunku osobom dorosłym; - uczenie tolerancji i akceptacji wobec osób z różnymi stopniami niepełnosprawności; - uczenie tolerancji i akceptacji dla odmienności religijnej, narodowej itp. - wyrabianie nawyku słuchania i prowadzenia dialogu ; - uczenie kultury dyskusji i poszanowania poglądów innych osób; - uczenie się właściwego poruszania się i zachowania na portalach 	<ul style="list-style-type: none"> - formowanie opinii przez uczniów na temat swojej pracy i zachowania - formowanie oceny pracy i zachowania w stosunku do rówieśników; - organizowanie akcji charytatywnych; Współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami charytatywnymi; - działalność Szkolnego koła Caritas; - imprezy integracyjne dla całej społeczności; - egzekwowanie poprawnej wymowy; - upominanie za wulgaryzmy; - wyjazdy do kina, muzeów, itp. - uczenie tolerancji poprzez przykład

	<p>społecznościowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowanie poczucia własnej wartości i opanowanie podstawowych zasad komunikacji; - budowanie pozytywnego stosunku do siebie i innych oraz postawy otwartości; - uczenie właściwego zachowania się w miejscach użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z Ośrodkiem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych TRATWA w Steklunku
4. Zapobieganie uzależnieniom	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie świadomości wśród młodego pokolenia na temat konsekwencji używania środków psychotropowych, alkoholu, papierosów; - obniżenie wśród uczniów tendencji do podejmowania zachowań ryzykownych generowanych przez grupę rówieśniczą; - promowanie zdrowego stylu życia - wzmacnianie abstynenckich postaw; - odkłamywanie stereotypowych zachowań i mitów dotyczących alkoholizmu; - wskazywanie instytucji udzielających pomoc zagrożonym uzależnieniem; - kształtowanie świadomości w kwestii podejmowania decyzji dotyczących własnego zdrowia i życia; - podnoszenie świadomości z korzystania ze środków masowej komunikacji – portale społecznościowe; - kształtowanie umiejętności samoograniczenia się w korzystaniu z Internetu i gier komputerowych; 	<ul style="list-style-type: none"> - spotkania z policjantem - pogadanki/ lekcje wychowawcze - ekspozycja materiałów informacyjnych na temat konsekwencji płynących z uzależnienia się - dawanie właściwego przykładu poprzez nauczycieli i obsługę szkoły; - zakaz palenia na terenie placówki; - tematy dotyczące uzależnień poruszane na zebraniach z rodzicami - przeprowadzanie ankiet wśród uczniów i analiza i przedstawienie wyników zainteresowanym jak i rodzicom;

<p>5. Przeciwdziałanie przemocy i agresji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie postaw szacunku i zaufania w stosunku do nauczycieli i szkolnego personelu; - umiejętność oceny zachowania własnego zachowania i innych w aspekcie przemocy i agresji; - ukazanie potrzeby kontaktu z zaufanymi osobami dorosłymi w sytuacjach zagrożenia; - kształtowanie świadomości na temat skutków zachowań agresywnych; - uczeniem empatii - wskazywanie potrzeby właściwego reagowania na niepożądane zachowania - przedstawianie i przypominanie o prawach człowieka i prawach dziecka, ukazywanie instytucji stojących na straży przestrzegania tych praw; - kształtowanie świadomości uczniów w aspekcie cyberprzemocy; - uczulanie na zachowania dotyczące molestowania dzieci – czym jest zły dotyk?; - kształtowanie świadomości dziecka na temat stalkingu; - uczenie postaw tolerancji dla odmienności narodowej, religijnej itp.; 	<ul style="list-style-type: none"> - zgłaszanie niepokojących zdarzeń wychowawcy/ nauczycielowi; - organizowanie spotkań rodziców z ekspertami, którzy radzą jak zachować się w różnych przypadkach agresji z którymi dziecko może się spotkać; - lekcje wychowawcze z wykorzystaniem portali edukacyjnych; - prowadzenie zajęć poza lekcyjnych; - spotkania z pedagogiem; - spotkania z policjantem; - uczenie znajomości praw człowieka i dziecka – ekspozycja na korytarzu szkolnym;
<p>6. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie postawy ograniczonego zaufania w relacjach z osobami nieznanymi; uczulanie na zgorzenia płynące z tego typu sytuacji - uczenie numerów alarmowych i wyzywania pomocy w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia; 	<ul style="list-style-type: none"> - pogadanki/ lekcje wychowawcze; - spotkania pedagogiem; - wyeksponowanie numerów zaufania na korytarzu szkolnym; - prowadzenie spotkań z rodzicami na temat zagrożeń w Internecie, molestowania seksualnego, slatkingu

	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy przed lekarskiej; - ukazywanie i kształtowanie umiejętności rozmowy o życiowych trudnościach z osobami dorosłymi; - zaznajamianie z anonimowymi telefonami zaufania dla dzieci i młodzieży; - wskazywanie właściwych form rozładowywania napięć emocjonalnych; - uczenie panowania nad emocjami - uczenie umiejętności asertywnych; - przypominanie zasad BHP i p.poż; 	<p>itp.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktyczna nauka udzielania pierwszej pomocy przed medycznej; - organizowanie próbnych alarmów p.poż; - zaznajomienie i utrwalanie dróg ewakuacyjny i zasad bhp i p.poż – lekcje wychowawcze
8. Przygotowanie do życia w świecie dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> - ukazywanie wartości życia rodzinnego; - wskazywanie niektórych mechanizmów działających w tzw. normalnej i dysfunkcyjnej rodzinie; - zapoznanie z pojęciami dojrzałości fizycznej, psychicznej i społecznej; omawianie przemian zachodzących w ciele w okresie dojrzewania; - kształtowanie umiejętności pracy w grupie; - ukazywanie i piętnowanie postaw społecznych; - uczenie wrażliwości w stosunku do zwierząt; - uczenie postaw proekologicznych; - ukazywanie roli i miejsca młodego człowieka w świecie ludzi dorosłych; - ukazanie podmiotowej roli człowieka w świecie; - kształtowanie umiejętności ponoszenia konsekwencji za swoje zachowanie; - kształtowanie umiejętności samodzielnej i rzetelnej pracy; 	<ul style="list-style-type: none"> - podnoszenie świadomości rodziców w kwestii praw człowieka i dziecka; - lekcje wychowawcze/ pogadanki; - współpraca z rodzicami przy organizacji imprez szkolnych; - organizowanie lekcji otwartych; - służenie radą w kwestii korzystania z pomocy specjalistów; - spotkania z pedagogiem; - współpraca z personelem medycznym; - współpraca z poradnią psychologiczno- pedagogiczną; - podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej; - akcje ekologiczne; - akcje charytatywne;

	<ul style="list-style-type: none"> - ukazywanie norm prawnych i moralnych współczesnego świata oraz porównanie z systemem wartości w najbliższym środowisku; - kształtowanie tolerancji i miłości do człowieka - wdrażenie do korzystania z pomocy osób najbliższych, specjalistów 	
8. Zapobieganie biernym postawom	<ul style="list-style-type: none"> - wskazywanie alternatywnych dróg rozwiązywania sporów i konfliktów; - wskazywanie alternatywnych możliwości radzenia sobie z agresją; - promowanie sukcesów uczniów; - wspomaganie rozwoju uczniów zdolnych; - rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów; - budowanie poczucia własnej wartości u uczniów; - uczenie szacunku do pracy swojej i innych; -uczenie odpowiedzialności za siebie i innych' - kształtowanie postaw poszanowania mienia; - kształtowanie umiejętności właściwego spędzania wolnego czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekspozowanie nagród i dyplomów uczniów; - ustanowienie Nagrody Dyrektora oraz Statuetki Najlepszego Absolwenta; - przydzielanie stypendium naukowego; - organizowanie kół zainteresowań; - organizacja zajęć świetlicowych; - organizacja wycieczek szkolnych jedno i kilkudniowych; - udział w warsztatach gminnych; - promowanie poprzez pochwały na forum klasy i szkoły właściwych, pożądanych postaw; - prowadzenie Sklepiku Szkolnego; - praca w Aktywie Bibliotecznym; - zaangażowanie w działalność Ochotniczej Straży Pożarnej w Steklinie; - reprezentowanie szkoły na gminnych konkursach przedmiotowych.

7. Zadania szkoły wspierające nauczycieli i rodziców:

- Stworzenie i udostępnienie bazy lokalowej
- Możliwość korzystania ze sprzętu i dostępnych pomocy
- Umożliwienie i pomoc w realizacji planu profilaktycznego
- Zgłaszanie uwag
- Mobilizowanie i dopingowanie rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

8. Ewaluacja

- Opinie wychowawców i nauczycieli
- Opinie rodziców
- Ankiety wśród rodziców
- Efekty pracy wychowawczej – analiza ocen z zachowania